List 10. **NOVICE** Tečaj LIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 8. marcija 1895.

Politiški oddelek.

Po dolenjski volitvi.

Izid poslednje volitve za državni zbor je znan že našim čitateljem. Reči moramo, da se ga nismo nič posebno razveselili. Zmagali so krajevni oziri in pa vladni upliv, pa pomoč kočevskih Nemcev. To so trije fakti, katere morajo užalostiti vsacega Slovenca.

Gospoda Višnikarja niso volili zaradi njegovih narodnih zaslug, pa tudi ne zaradi njegovih posebnih sposobnostij, temveč v prvi vrsti zaradi tega, ker od njega pričakujejo, da pribori s pomočjo Šukljejevo podaljšanje dolenjske železnice. Če se bi ravnali po tem načelu, ki je odločevalo pri dolenjskih volitvah, kam pa pridemo po tem z našim narodnim programom. Odločevalo bi pred vsem le to, kateri poslanec ima največ upanja, da doseže kako cesto ali pa kak vodovod ali kaj druzega, kar ima kak gospodarski pomen za dotični okraj. Taki poslanci bi potem v zboru ne mogli zagovarjati narodnih načel, vsaj jih volilci v deželni ali državni zbor niso poslali za to, temveč le za to, da jim pribore ceste, vodovode, mostove, vrejenje ali odpeljavo vode. Polega tega bode pa tak poslanec se sukal le okrog vlade, da gotoveje doseže, kar je obljubil svojim volilcem, podpiral bode njene predloge, naj so že dobre ali slabe v narodnem oziru. Kdo ve, če se še ne bode narodna stranka kesala, da ni pravočasno z vso odločnostjo nastopila proti taki politiki na Dolenjskem. Dolenjski okraji so že močno korumpirani, ondu nimajo več nobenega smisla za kake višje ideale, temveč le za krajevne koristi. Čudnega to ni, ker so jih nekateri politiki že dolgo v tem smislu vzgojevali.

Položaj na Dunaji je jako zamotan, to vidimo o vprašanji o celjski gimnaziji. Utegnil bi priti čas, da bi narodna dolžnost zahtevala, da izstopijo slovenski poslanci iz koalicije. Vpraša se, če bi novi poslanec dolenjskih mest imel pogum storiti ta korak. Mi jako dvomimo. On je obljubil s pomočjo koalicije doseči dolenjsko železnico in bode torej podpiral na vso moč sedanjo vlado, ker ima od nje največ upanja, da doseže, kar želi. Kdo ve, katera vlada bi prišla za njo, in kdo ve, če bi pri njej še veljal Šukljejev upliv toliko, da bi mogel Višnikarju pripomoči do dolenjske železnice. Če bode šlo za izstop iz koalicije, je pred vsem vprašanje, če izstopi tudi grof Hohenwart. O tem je pa znano, da iztopi le, če kranjski slovenski poslanci izstopijo. Če pa Višnikar ne bi hotel izstopiti, smo prepričani, da se nekateri drugi gospodje slovenski poslanci s Kranjskega tudi ne odločijo za izstop in grof Hohenwart lahko še ostane. Če pa on ostane v koaliciji, se pa ni bati posebne nevarnosti od konservativne strani. Tako utegne še zadnja dolenjska volitev ovirati politično delovanje slovenskih poslancev na Dunaji.

Ker smo pa že govorili o podaljšanji dolenjske železnice, omeniti pa vendar moramo, da to vprašanje ni povsem odvisno od tega, če bode dolenjski poslanec s koalicijo hodil. Če se s hrvaške strani zgradi železnica do kranjske meje, potem je čisto naravno, da se bode prej ali slej zvezalo tudi Novo mesto z Metliko. To bodo že razmere zahtevale. K večjemu je mogoče, da se nekaj let poprej zgradi, ako bode dolenjski poslanec le moledoval okrog raznih ministerstev. Sploh je pa treba popolne jasnosti, bodo li na hrvaški strani zidali železnico z normalnim ali pa ozkim tirom. Če jo zidajo z širokim tirom, se bode na vsak način moralo delati na to, da se tudi belokranjska železnica zgradi s širokim tirom, in to se bode tudi zgodilo, ker bodo to zahtevale prometne potrebe. Prepričani smemo biti, da tukaj ne bodo zmagali nobeni oziri na Trst, na katere se je skliceval gosp. Šuklje v dežel. zboru. Mi ne vemo, zakaj so Šukljeju na srci tržaške koristi, a mi Slovenci se nimamo dosti povoda toliko na nje ozirati.

Višnikar je na Dolenjskem bil v nekem oziru vladni kandidat. To je naravnost priznal neki uradnik na Dolenjskem, kakor poroča „Agramer Tagblatt“, mož se je hudoval, da se je neko mesto pri volitvah premalo vladno pokazalo. Vladni upliv je pa za Slovence že bil tolikokrat

škodljiv, da se zanj pač ne moremo nauduševati, posebno od sedanje koalicijske vlade Slovenci nič dobrega ne pričakujmo.

V Kočevji je pa Višnikar dobil 81 glasov. Ti glasovi volitve niso odločili, a vsekako so označljivi za narodno mišljenje kandidata, ki jih je dobil. Nemška zagrizenost Kočevcev je dovolj znana in lahko smo prepričani, da bi ne bili volili slovenskega kandidata, da niso bili prepričani, da bode varoval njih narodne koristi. Tudi kdor prefriganost Kočevcev pozna, ve, da niso šli kar tako volit Višnikarja, temveč so se poprej morali gotovo vršiti kaki dogovori. Zato se je pa bati, da baš zaradi te kočevske pomoči gosp. Višnikar ne bode mogel tako prosto postopati, kakor bi bilo želeti od slovenskega poslanca v državnem zboru.

Nekoliko je pa pri nekaterih volilcih na Dolenjskem uplivalo tudi nasprotje mej duhovskim in posvetnim stanom. Neovržno je znano, da nekateri niso hoteli voliti gosp. Zupana jedino zaradi tega, ker je duhovnik.

To je pa jako obžalovanja vredno, ker Slovenci moremo le napredovati, če posvetnjaki in duhovniki složno delujejo. Čudimo se pa temu ne, če upoštevano vse, kar se je na Slovenskem poslednja leta godilo, do poslednje gonje proti notarjem. Vzrokov ni treba iskati v liberalizmu prinesenem s tujega, temveč jih je dosti doma. Če se je toliko hujskalo proti najboljšim slovenskim rodoljubom, potem ni čuda, če nastajajo tako sama na sebi obžalovanja vredna nasprotja. Seveda ljudje večkrat potem ne delajo razločka mej duhovnikom in duhovnikom. V cvetje gre seme, katero se je sejalo.

Politični pregled.

Celjska gimnazija. — Za rešenje celjskega vprašanja se je skuhal nov predlog. V prvem in drugem razredu naj bi se uvele paralelke, v katerih bi se nekoliko rabil slovenski učni jezik. Posebno bi se pa v teh razredih vtepala nemščina slovenskim dečkom v glave, da bi mogli v tretjem in četrtem razredu slediti pouku z nemškim učnim jezikom. Pripravljalni razred bi se odpravil in vse drugo bi ostalo pri starem. Vlada se je te dni posvetovala o tej stvari s slovenskimi koaliranci in pa vodjo štajarskih konservativcev. Kakšen je uspeh teh posvetovanj, ne vemo, a bati se je, da bodo naši konservativci prijenjali, da se le ohrani koalicija, k večjemu gosp. Robič in Vošnjak bi utegnila izstopiti iz konservativnega kluba. Omeniti pa moramo, da nemški nacijonalci niso zadovoljni s tako uredbo na celjski gimnaziji kot jo sedaj želi vlada, temveč po svojih glasilih naglašajo, da se učenci pač lahko razdele v paralelke po narodnostih, drugo pa mora ostati vse pri starem.

Koalicijske vlade posebna lastnost je, da se vedno maje. Sedaj se razširjajo novice, da več ministrov misli na odstop. Madejski je baje zgubil zaupanje pri kroni, ker vedno rine v boljše službe svoje sorodnike. Stvar je že nekajkrat bila v razgovoru v državnem zboru. Nekateri hočejo vedeti, da Madejski odstopi, ko se reši v državnem zboru proračun njegovega ministerstva. Schönborn se je naveličal ministrovanje zaradi neugodnih razmer na Češkem, Wurmbrandu se pa maje stališče zaradi celjske gimnazije, Windischgrätz pa baje misli odstopiti, ako ga zapuste njegovi tovariši. Za njim bi baje prišel grof Thun. — Vse to so pa pač le ugibanja, ker gospodje v koaliciji bodo najbrž že sporazumeli se o vseh stvareh mej seboj, ker vedo, da sedanje stanje njih osebnim koristim najbolje ugaja. Seveda Slovenci bi ne imeli povoda žalovati za sedanjo vlado, če tudi ne upamo, da bi prišlo kaj dosti boljega za njo.

Državni zbor je nadaljeval koncem minolega in v začetku sedanjega tedna razpravo o novem kazenskem zakonu. štirje paragrafi, ki govore o postavljenji političnih zločincev pod policijsko nadzorstvo, so se vrnili kazenskemu odseku, da jih še predela, ker se premalo vjema s svobodnostnim duhom sedanjega časa. Dva paragrafa, ki se tičeta varstva verskih družeb in pa tajnih družeb, sta se pa vsprejela v taki obliki, da se bode v Avstriji prav lahko razvijalo prostozidarstvo. To je sad koalicije, tiste koalicije, katero sestavljati in ohranjevati je pomagala naša katoliška stranka. Sedej se vidi, kako so se poboljšali nemški liberalci In liberalci si upajo take stvari sklepati še pred volilno reformo, ko vedo, da bodo še konservativce potrebovali. Kaj bodo še le storili, ako se volilna reforma izvrši po njih volji. Potem bodo pa kaj tacega uprizorili kot je Wekerle na Ogerskem. In za vse to bode odgovorna naša katoliška stranka, ki je pomagala sklopiti koalicijo. — Te dni je pa generalna debata o davčni reformi.

Ogerska. — Zopet se govori, da se v kratkem zgode na Ogerskem velike premene Imenuje se zopet ban Hedervary, ki je te dni bil zopet v Budimpešti in poizvedoval, kako bi bilo ž njegovo kandidaturo za ministersko predsedništvo. Banffyju se stališče močno maje. Ta mesec prideti gospodski zbornici nerešeni cerkvenopolitični predlogi na vrsto. Upanja je pa jako malo, da bi je vsprejeli ogerski velikaši. Če vlada propade, bode najbrž odstopila in za njo pa pride baje ban Hedervary, ki bode državni zbor razpustil in odredil nove volitve. Govori se, da obdrži ves cerkvenopolitični program. On ima upanje, da po volitvah v gospodski zbornici dobi večino. Mnogi velikaši ne bodo več ugovarjali, ako bodo videli, da se je narod odločil pri volitvah za tako politiko. Proti nemadjarskim narodnostim bi pa utegnil biti nekoliko bolj pravičen Khuen Hedervary, nego so bile dosedanje ogerske vlade. Prevelicih nad seveda tudi vanj Slovani ne smejo staviti.

Vatikan. — Dne 3. t m. minolo je 17 let, ko je bil sedanji veliki papež Leon XIII. kronan glavarjem sv. Cerkve Kot 68letni starček zasel je sv Petra stol, z katerega toli modro vlada že celih 17 let. Dočim je papež star že 85 let se vkljub temu prav krepkega in čvrstega čuti. Povodom napominane obletnice prisustoval je papež v sikstinski kapeli sv. maši v sijajnem spremstvu. Razun vatikanskih cerkvenih dostojanstvenikov čestitali so jubilantu vsi tuji odposlanci pri Vatikanu v imenu svojih držav. — Da bi nam Bog ohranil modrega Leona XIII. še mnogo let!

Rusija. — Car je imenoval ministrom za vnanje stvari bivšega ruskega poslanika na Dunaji in sedanjega poslanika v Berolinu, kneza Lobanova. — V San Remu ob Sredozemskem morji v Italiji je dne 2. t. m. umrl veliki knez Aleksij Mihajlovič. Bil je najmlajši sin velikega kneza Mihajla, sina Nikolaja I čegar pravnuk je sedaj vladajoči car Nikolaj Aleksandrovič. Pokojnik se je šel v San Rem zdravit, a je ondi našel mesto zdravja — smrt. — Zadušnica, ki se je brala za umrlim avstrijskim nadvojvodom Albrechtom v Peterburgu udeležil se je car sam, poleg tega pa nepričakovano mnogo višjih krogov, kar priča o simpatijah Albrehtovih na ruskem dvoru in o prijaznih razmerah Rusije napram Avstriji.

Srbija. — Razni listi poročajo, da se mladi srbski kralj hoče oteti vpliva svojega očeta. On biva sedaj v Biaritz-u pri svoji materi in govori se, da po njenem nagovarjanji izdeluje načrt, po katerem bi se mogel Srbiji povrniti notranji mir in ji vsigurati pogoje razvoja — Razkralj Milan se ne bi smel več vrniti v Srbijo, a mladi kralj sestavil bi koalicijsko ministerstvo radikalno-liberalno-naprednjaško. — Volitve za skupščino bodo 1. aprila in 22 aprila se skupščina snide. — Po sedanji ustavi voli narod 80 članov, a

kralj jih imenuje 40. — Nadalje se poroča, da se po Srbiji širijo pozivi na narod, da naj se siloma zapreči povratek v Srbijo kralju Aleksandru, razkralju Milanu in razkraljici Nataliji.

Obrtnija.

Slovensko posojilništvo.

Spisal Ivan Lapanje.

(Dalje.)

Popred kakor nemški kmetje so znali češki kmetje razlagati si sanje egiptovskega Jožefa; t. j. v dobrih časih varčevati za slabe čase. Že v 18. stoletji in menda še poprej so imeli kmetje po čeških vaseh in trgih navado, da so žito v dobrih letih ali pa sploh v jeseni shranjevali, da so ga imeli za slabe čase in za setev. Nekov del svojih pridelkov morali so „založiti“ v skupnih žitnicah in shrambah, v katere so morali tudi graščaki nekaj doprinašati. Prve češke posojilnice na Češkem, Moravskem in Šleskem so bile torej žitne, a ne denarne založnice, ki so bile last vseh zemljiških posestnikov dotične vasi. To shranjevanje žita je bilo začetkoma prostovoljno, pozneje pa za cesarja Jožefa ukazano. To je trajalo morebiti skoro do polovice tega stoletja. Iz teh žitnih zakladov, ki so prišli kmalu pod državno nadzorstvo, izcimili so se polagoma denarni zavodi. Žita je namreč večkrat preostajalo, prodali so ga, denar pa shranjevali. In kakor je bilo žito občna (občinska, vaška) last, tako tudi za žito skupljeni novci, katere so začeli mesto žita — ne podarjevati, marveč posojevati. Na ta način so nastale sredi tega stoletja in pozneje češke „gospodarske založny“. Ž njimi se je začelo pečati tudi zakonodavstvo, osobito deželni zbor, da so se te starodavno češke posojilnice uredile v duhu časa in po jednakomernem zakonitem potu. Najprvo se je več teh malih založnic, ki so bile po vaseh raztresene, združilo v okrajne založnice, ki so bile in so še nadzorovane po deželnem odboru; pozneje so se uredile v zmislu zadružnega zakona ali pa prelevile celo v čisto nove zadruge po Schulzejevem ali Raiffeisenovem sistemu.

Razen „gospodarskih založen“ so se pa istočasno, kakor na Nemškem, tudi na Češkem snovale samostojne posojilnice za drugo ljudstvo, (zemljiški posestniki so jih že imeli) za meščane, rokodelce, trgovce itd. Te so bile osnovane največ po Schulzejevih navodih. Njih število je bilo že pred 20 leti jako veliko, ko so se osnovale še kot društva, ko ni bilo še sedanjega ugodnega zadružnega zakona. To posojilnice so zvali „občanske (meščanske) založny“; imele so menda svoje sedeže največ po mestih, trgih in obrtnih krajih.

Kot tretja pa slabše zastopana vrsta čeških posojilnic bi bile one male „založne“ iz novejše dobe, katere imajo običajno naslov „sporitelni a uverni spolek“. Te se le v tem od onih razločujejo, da so sprejele bolj Raiffeisenova načela, da na pr. izključno le na zadolžnice posojujejo, kar so sicer tudi starejše „gospodarske založne“ delale.

Kakor imamo Slovenci svojo „Zvezo“, tako imajo Čehi svojo „Jednoto založen v Čechách, na Moravě a ve Slezsku“, ki izdaje jednako našemu „Letopisu“ štatistiko čeških posojilnic in ki jih podučuje in menda nekoliko tudi po svojih uradnikih nadzoruje. K tej „Jednoti“ plačujejo jednako slovenskim posojilnicam posamezne „založne“ na leto 5—100 gld. po tem, kakor so večje ali manjše. Iz najnovejše štatistike (za l. 1892.) posnamemo, da je vseh čeških založnic l. 1892. bilo v omenjenih deželah češke krone 680 (vmes tudi 1 na Dunaji), ki so imele 266.095 članov.

Dočim skrbi „Jednota“ le za red in poduk pri posojilnicah, ima pa „Živnostenska (obrtna) banka“ v Pragi s svojimi podružnicami nalogo, da jim priskoči na pomoč, kedar so v denarnih stiskah. Ta banka posojuje češkim založnicam, kedar potrebujejo, večje ali manjše svote proti menicam. S to banko so stopile tudi že slovenske posojilnice na jednak način v zvezo in bile prav zadovoljne s postrežbo.

Predno prestopimo h kratki zgodovini slovenskih posojilnic, moramo povdarjati, da je češko posojilništvo najstarejše in najbolj razvito ter da prekosi vse nemško posojilništvo v deželah češke krone in drugih avstrijskih kronovinah.

Posojilništvo se je začelo namreč v zadnjih letih tudi po Dolenjem in Gorenjem Avstrijskem širiti in tudi po Tirolskem. Povsodi se snujejo posojilnice ali po Schulzejevih ali po Raiffeisnovih principih; vendar se ne more nič bolj razviti kakor slovensko posojilništvo, čeprav podpirajo dežele same ustanovitev ondotnih novih posojilnic (osobito onih po Raiffeisenovih nazorih), dočim se mora naše posojilništvo le na lastne moči, na domoljube in na moč slovenskega kmeta opirati. (Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Kaj more postati iz drevesa v jednem dnevu? V Cämnerswaldu so nedavno zjutraj ob sedmih posekali dve smreki, hitro so jih omlajili, sparili, razbrusili v lesno snov, hitro iz nje napravili papir, ki je ob petih popolne že bil suh in še tisti večer tiskali na njem važne novice in potem s kosi vrhov omenjenih smrek poslali v razstavo v Freiberg. Tu se vidi, kaj je vse mogoče, pri današnjem napredku industrije.

Črnina ebenovine, katero tako občudujejo v umetnih mizarijah, se da tudi umetno prirediti. Površje bukovega, brezovega ali češpljevega lesa se napoji z žvepleno kislino, potem se pa les razgreje, dokler ne dobi zaželene barve.

Špiritni lak za barvanje pletenih torb se napravi, ako se kilo ameriške smole, kilo rubinovega šelaka, kilo terpentina na ognji raztopi in potem pridene $4^1/_2$ kile močnega špirita. Ta lak se sicer malo počasi suši, tako je pa jako dober za taka dela.

Osveženje dragocenin. Žveplene kisline se ogreje v glinasti posodi, v gorko in ne vrelo kislino se pomočijo dragocenine (zlate in srebrne), potem se pa izplaknejo v mlačni vodi in z žaganjem posuše.

*

Kmetijstvo.

Potreba prenaredbe domovinskega zakona iz l. 1863.

(Utemeljeval v deželnem zboru posl. Povše.)

(Konec.)

Obe ti instituciji morate se popolniti in v dobro delujočim stanovom urediti. Ob enem pa mora država lotiti se po vzgledu Nemčije naloge priskrbovanja za delo onemoglih delavcev, to je starostno priskrbovanje.

Nemčija že več let izvaja to ustanovo, ki stane državo dokaj milijonov na leto. Ako hočemo ublažiti pri nas sedanje pač prežalostne socijalne razmere, lotiti se moramo dela in rešiti akutno nastalo socijalno vprašanje z modrim, vztrajnim in požrtovalnim delovanjem in gotovo smem imenovati starostno priskrbovanje delujočih stanov kot najvažnišo socijalno zadevo. Ne smem biti preobširen, zato le pristavljam, da prav s tem bi se tudi za one občine, ki bodo nosile težja bremena za preskrbovanje ubožcev, torej za mesta, zamoglo ublažiti to razmerje. Vsekako pa se mora osnovati poseben državen ubožni zaklad — oziroma deželni ubožni zakladi, ki bi iz državnega zaklada dobivali podpore v svrho, da se iz tega zaklada potem vsem onim občinam, katere bi izkazale, da imajo čezmerno breme nositi za ubožce, povrnejo stroški, ki presegajo maksimalni odstotek naklade v svrho preskrbovanja za ubožce. Enaki zakladi nahajajo se tudi v drugih državah in gotovo je država dolžna v prvi vrsti skrbeti za svoje uboge državljane.

Mestom torej in občinam, v katerih se nahajajo velike tovarne, rudniki itd., bo se moralo iz takih osrednjih zakladov dajati pomoči v to svrho in s tem bo tudi za te odstranjeno hudo breme, katero pa bo za ogromno število ubogih kmetskih občin z novo postavo gotovo znižano.

Konečno bodi mi dovoljeno še na jedno prednost novega načrta opozoriti. Človekoljubje, dandanes moderna beseda, govori za prenaredbo domovinskega zakona. Po sedanjem zakonu dobi nalog preskrbeti ubožca občina, v kateri je ubožec imel svojega očeta rojenega. Nihče se ne spominja več na očeta, nihče ne pozna njegovega sina. Občina sklene, da ubožca pusti dovesti domov in tu mora prosjačiti milosti od ljudij, ki njega ne poznajo in ki ne morejo čutiti zanj tako, kakor za človeka, ki je bil od nekdaj doma znan, priljubljen, pa je vsled nesreče, bolezni opešal, tako, da mora iskati usmiljenih src. Kako hudo mora biti onemu ubožcu, ker večinoma mu dajo miloščino, ker morajo, on ne najde njemu naklonjenih src.

Torej tudi iz tega ozira je opravičcna določba, da kjer človek deluje in je svoje najboljše moči izrabil, naj tudi vživa svojo domovinsko pravico.

Ker se bo prav v prihodnjem zasedanji odločila usoda, ali bo vladni načrt zakona za prenaredbo domovinske pravice obveljal in ker se tudi proti njemu močno deluje, smatral sem umestno staviti ta predlog, katerega naj izvoli visoki zbor odobriti in izročiti upravnemu odseku v posvetovanje.

Kmetijske raznoterosti.

Čiki smodek so dobro sredstvo za preganjanje mrčesov z vrtnih zelišč. Taki čiki se posuše in potem zdrobe. S tem prahom potresajo se rastline zjutraj ob rosi, ali pa po škropljenji, da se bolje prime. Dobro je pa tudi, če se v vodi kuhajo in potem s to vodo rastline škrope.

Sredstvi, s katerimi se preganjajo psom bolhe? Dvakrat v tednu psa čisti s krtačo ali česalom, s katerim si poprej snažil konja. Drugo sredstvo se pa takole pripravi: Vlije se se 20 *gr* bencina, v 160 *gr* vode in pridene 10 *gr* katranovega mila in potem se kaka cunja v to tekočino pomoči in ž njo drgne psa.

Mrzli hlevi niso za debelenje živine. V njih živina poje mnogo krme, ne da bi se kaj odebelila. Pa tudi v pregorkih hlevih se živina povoljno ne debeli. Najbolje je, če je v hlevu 12° gorkote.

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

VI.

(Dalje.)

Demokratje izmislili so se tudi drugo sredstvo, da umetno obračajo narodno voljo na svojo stran. Kakor hitro dobe v roko zakonodavstvo kake države, takoj vpeljejo gerrymandor volilnih okrajev. Ta beseda je nova v angleščini in pomenja tako razdelitev okrajev, katera se ne ozira na naravne geografične meje, temveč le na to, da pride več okrajev v roke demokratov. Za poslednje volitve za kongres so bili demokratje napravili mnogo gerrymandorov, a najvažnejši je bil v državi Ohajo, kjer so iz bivšega v zemljepisnem oziru skupnega, republikanskega volilnega okraja, v katerem je bival in vselej bil voljen demokratom posebno nasproten predlagatelj novega tarifnega zakona Mac Kinley, naredili tri nove volilne okraje vsacega z demokratično večino v obliki otoka Celebesa in vsled tega je propal Mac Kinley. Drugi slučaj je pa bil v državi Alabama, v severovzhodnem kotu, katere ob gorah Tenessy je že dolgo še od vojske sem živelo republikansko prebivalstvo, ki je vselej volilo republikanca v zbornico poslancev. Ta volilni okraj razbili so na dva in da narede nova volilna okraja za trdno demokratična, raztegnili so jednega po vsej severni meji države nad 300 milj daleč in le 10 do 15 milj na široko, drugega so pa potegnili ob vzhodni meji ravno v taki obliki.

Organizacija obeh strank je povse jednaka. V zveznem odboru je pa jeden član iz vsake države in vsakega teritorija zveze in se voli na dve leti. Ta zvezni odbor si izbere načelnika, tajnika in blagajnika ter posebni izvrševani odbor vodi zvezne politične volitve. Nabira denarje, izbira in razpošilja agitatorje v razne države, odločuje kraj in čas za zvezne shode in sploh vodi

vse gibanje. Ni treba praviti, da najbolj zviti in premeteni politikani sede v tacih odborih. Za tacega politikana ne sme biti ničesa prepodlo in preumazano, pripravljen mora biti na vsak trenotek; glavno pravilo je jim, da so v politiki dovoljena vsa sredstva. Če tudi glavne osebe republikanske stranke odkritosrčno se poganjajo za poštene in pravilne volitve, in se ta stranka še nikoli ni poslužila nasilja in kraje volilnih nabiralnikov, vendar v ostalem njeni vodje niso boljši in čistejši kakor demokratje. Razširjenje izmišljenih dogodkov, pačenje statističnih podatkov, zvito tolmačenje vladnih naredeb in tudi vsakovrstno podtikanje, vse to je nerazločljivo zvezano z vsakimi predsedniškimi volitvami. Velikanska množina pamfletov, brošur in pa celih knjig kar preplavi deželo nekaj mesecev pred volitvami, v vsakem mesteci, in vsakem večjem kraji sploh, v večjih mestih pa celo v vsakem delu mesta se prirejajo shodi, na katerih govore najbolj prebrisani in najbolj zviti govorniki obeh strank.

Ob vsacih volitvah pošlje se mej svet toliko lažij, izmišljotin in zavijanj, da večkrat ni mogoče ločiti, kaj je resnica in kaj neresnica, posebno kadar se stvar tiče številk, poročil, ali pa osebnega ali javnega življenja kandidatov. Štirinajst dnij pred volitvami 1880. leta, ko je vprašanje o zabranitvi preseljevanja Kitajcev posebno vznemirjalo zapadne in tihomorske države, so demokratje v brezštevilnih izvodih razposlali kopijo pisma kandidata republikanske stranke Garfilda nekemu Morleyu, v katerem se odobrava priseljenje Kitajcev. Vse to pismo je bila le zvita izmišljotina in ga v resnici nikdar ni bilo; a vzlic temu, da je Garfield in vsa republikanska stranka je odločno oporekala, vendar je stalo glasove treh držav, kamor oporekanje ni o pravem času došlo. Leta 1884. so pri volitvah predsednika osebno življenje in pa ženitev republikanskega kandidata podvrgli jako hudim napadom s strani demokratov. Razne umazane govorice o tem so se tako hitro izmišljevale in zamenjavale druge z drugimi, da jim ni bilo moč slediti in jih oprovrgavati. Leta 1888. so pa kandidata demokratične stranke, ki je imel nesrečo, da je zgodaj v mladosti pred 35 leti imel nezakonskega otroka, tako blatili, da je njegovo lastno mesto Buffala, ki je po navadi demokratično, se izreklo proti njemu

Razen narodnega (zveznega) volilnega odbora ima vsaka stranka poseben volilen odbor v vsaki državi, grofiji in okraji, ravno tako organizovan kakor zvezni odbor, kateri opravlja strankine in volilne stvari v svojem okoliši. Vse politično delo se razdeljuje mej temi odbori, katerih delokrog je strogo omejen, tako da prepiri in nesporazumljenja skoro niso mogoči. Vsa ta organizacija deluje složno in hkratu v istem pravci pod vodstvom vodij zveznega odbora, kateri daje navodila za volitve, pošilja agitatorje in denar, kamor je potreba.

Vsake volitve stanejo deželo jako mnogo denarja. Razume se samo po sebi, da ni mogoče prešteti niti približno v dolarjih, koliko stanejo. Ne le službujoči se oblagajo z gotovimi odstotki njih plače za te stroške, temveč tudi zasebne korporacije in prosti podjetniki navadno močno donašajo, posebno če so njih zasebne koristi odvisne od uspeha te ali one stranke. Tovarnarji navadno pomagajo republikancem in trgovci z inozemskim blagom in špirituoznimi pijačami pa demokratom. V severnih državah sta žganje in pivo, nju izdelava in trgovina najglavna opora demokratov; vsi žganjarji so gotovo demokratje, in imajo ogromna sredstva in veliko vpliva na nižje razrede. Mesto Novi Jork se vedno bolj in bolj uklanja njih vplivu. Prebivalstvo se vedno hitro množi in vse nižje prebivalstvo je v rokah žganjarskih kolovodij.

Stroški za volitve so v Ameriki jako raznoobrazni. Posebni politikani se določijo za vsak šolski okraj, ki dobivajo določeno plačo, njih naloga je, da poiščejo vsakega volilca in ga skušajo pregovoriti, da voli za njih stranko. Na dan volitev za slabe in neodločne ljudi najemajo vozove in jih skoro s silo peljejo na volišče. Prav jasno barvanje se vrši navadno za vse mandate; če bodeš ti volil za to tega, bodem jaz za to tega in narobe. L. 1888. je v državi Novi Jork za predsedstvo zjedinjenih držav propal demokratični kandidat Cleveland za 18.000 glasov, za guvernerja te države je bil vendar s 25.000 glasovi večine voljen demokrat Hiel. Gotovo je bila najživahneje barvanje za glasove, da se je dosegel tak izid. Razen teh stroškov se veliko izda za časopise. Ne podpirajo se le obstoječi listi, temveč osnujejo se celo novi in razširjajo po vseh kotih kacega teritorija. Potem stanejo mnogo denarja shodi, sprevodi in govorniki. V Zjedinjenih državah je na stotine, da celo na tisoče političnih govornikov, ki o volitvah govore za to ali ono stranko. Nekateri so jako priljubljeni, znajo ljudi pridobiti z bistroumnimi primerami in smešnicami in jih zatorej jako visoko cenijo. Za dva- ali tri- mesečno volilno gibanje dobe po 3, 5 do 10 tisoč dolarjev.

Poleg navadnih obstoječih političnih društev osnujejo se v vsakem mesteci ob vsacih vo itvah posebni klubi, ki se v čast kandidatov po njih imenujejo. Ti klubi nabirajo člane, imajo pravilne seje, na katerih se razpravljajo in zagovarjajo vsa nujna vprašanja s stališča klubove stranke, prirejajo ljudske shode, sprevode, politične bankete, vsakovrstne zbore, olepšavajo ulice z zastavami in portreti kandidatov itd. (Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Najbolj mrzel kraj na zemlji je Verhojansk v Vzhodni Sibiriji, ki leži nad 67° 34 severne širine in 107 nad morjem V tem kraji je bil profesor Wild celo leto in proučaval vremenske razmere. Srednja letna temperatura je 19 3° pod ničlo. V januvariji je povprečno temperatura 53·1°, v februvarji 46 3°, v marciju 47 7°, v aprilu 15·8°, v maju 0 1° pod ničlo. V juniji je pa 9 6° in v juliju 13 8° nad ničlo, v avgustu je pa zopet 0 4°, v septembru 1.6°, v oktobru 20.2°, v novembru 40 1°, v decembru 49·9° pod ničlo.

Nekaj statistike. Izmej francoskih departementov je na otoku Korzika največ starih devic, v pariški okolici, Normandija, Bretagnu in Gascognu je največ vdov. Vseh vdov je na Francoskem okrog dveh milijonov, vdovcev pa le okrog jednega milijona.

Novice.

Deželni zbor kranjski.

Posl. Stegnar poroča o letnem poročilu § 8. „šolstvo". Posl. Pfeifer ni zadovoljen z novodobno šolo in zagovarja staro šolo. V sednji šoli se otroci mučijo z nepotrebnimi rečmi, dočim se potrebnega ne nauče Posl. Hribar zagovarja novo šolo, razmotrava šolske razmere sploh, graja deželni odbor zaradi imenovanja zastopnikov v okrajnih šolskih svetih, zagovarja pouk slovenščine na srednjih šolah in predlaga: I. Na nemški deški in dekliški ljudski šoli v Ljubljani vpeljati je s šolskim letom 1895/6 od tretjega razreda nadalje slovenski jezik za obvezni učni predmet za vse učence, odnosno učenke brez izjeme. Deželnemu odboru se naroča, na pri c. kr. deželnem šolskem svetu takoj stori potrebne korake za izvedbo tega sklepa. II. Deželnemu odboru se naroča, naj se takoj obrne do c. kr. deželnega šolskega sveta z zahtevo, da se s šolskim letom 1895/6 ali najkasneje s šol. letom 1896/7 vpelje na nižjih štirih razredih c. kr. državne višje realke v Ljubljani in vseh razredih c. kr. gimnazij na Kranjskem slovenščina kot obligani predmet za vse dijake brez razločka. III. Deželnemu odboru se naroča: 1.) naj pri c. kr. deželnem šolskem svetu neutegoma in z vso energijo stori potrebne korake, da se po možnosti že z bodočim šolskim letom 1896/7 na c. kr. gimnazijah v Ljubljani in v Novem Mestu vpelje v petem razredu slovenski učni jezik za verouk, latinščino, matematiko in naravoslovje; 2.) naj takoj stopi v dogovor z gospodi profesorji, ki so usposobljeni za spisanje učnih knjig za gorenje štiri predmete, potrebnih za pouk v petem in šestem gimnazijskem razredu, ter jih naprosi, naj se spisavanja teh knjig lotijo neutegoma za nagrado, ki se ima dogovoriti; 3.) naj se za pisateljske nagrade za izdavanje teh knjig porabi v ta namen dovoljeni kredit; ko bi pa ne zadostoval, naj v prihodnjem zasednji stavi za povišanje istega primerne predloge. IV. C. kr. deželna vlada se naprosi, delovati pri c. kr. učnej upravi na to, da se za malo gimnazijo ljubjansko, umeščeno v prostorih, ki so v pedagogičnem in zdravstvenem oziru popolnoma nedostatni, sezida novo, potrebam in zahtevam sedanjega časa odgovarjajoče poslopje. Prva dva predloga se na nasvet polanca dr Sahafferja izročta dež. odboru v pretres. Posl. dr. Papež in dež. glavar Detela zagovarjata deželni odhor glede imenovanja zastopnikov v okr. šolske svete. Posl. dr. vitez Bleiweis kara dež. šolski svet, glede znanega postopanja v uvedbi slovenščine na srednjih šolah in ne upa, da bi se novemu predlogu Hribarjevemu bolje godilo nego lanskemu. Drž. predsednik baron Hein poudarja, da je treba pred vsem slovenskih knjig za pouk na višjih razredih srednjih šol. Resolucije posl. Hribarja se na to sprejmo in poročilo odobri. — Pri poročilu o vinarski šoli na Grmu predlaga poslanec Hribar: Dež. vlada se naj na merodajnem mestu opozarja na škodo, katero je vinska klavzula našemu vinorejcu že provzročila, in na nevarnost, katera istemu preti v bodoče, vzlasti vsled nepoštenih manipulacij vinskih uvoznikov, in naj zlasti naglaša, da bi razveljavljenje v § 5 III. B. konečnega protokola k trgovski pogodbi z Italijo iz l. 1891. bilo v interesu vinorejstva kranjskega in avstrijskega sploh. Predlog se vsprejme in odobri poročilo. Istotako se odobrita poročili „obrtni pouk" in „ustanove". — Posl. Hribar poroča imenom finančnega odseka glede dovolitve najetja posojila za deželno mesto Ljubljano v namen zgradbe električne naprave in predlaga: Deželnemu stolnemu mestu Ljubljani se dovoljuje za zgradbo električne naprave za razsvetljavo in prenašanje sil najetja posojila do najvišjega zneska 400.000 gld. To posojilo je amortizovati v 42 letih in anuitete za obrestovanje in amortizovanje ne smejo presegati 5·25 % na leto. Za varnost posojila sme mestna občina Ljubljana zastaviti električno napravo samo in ako treba tudi jamčiti s tem, da sklene v pokritje primerno doklado na direktne davke. Predlogu se pritrdi in na to seja zaključi. —

V petnajsti seji dne 15. febr. poroča posl. Višnikar imenom finačnega odska v odkupu obeh knez Auerspergovih mostov pri Krki in soteski, nahajajočih se na deželnih cestah Novomesto-Žuženperk-Ljubljana in Soteska-Černomelj ter predlaga: „Ozirajoč se na sklep z dne 8. aprila 1892. pooblašča se dešelni odbor, da kupi od kneza Auersperga na Krki in v Soteski na deželni cesti se nahajajoča mosta čez Krko. Kupna cena ne sme bistveno se ločiti od dejanske vrednosti mostov, katero je določil dež. stavbinski urad, ter naj se izplača iz kredita za vzdržanje dež cest za l. 1895. Sedanjemu lastniku mostov se zagotavlja tudi v prihodnje oproščenje mostarine, ako bi jo dežela kedaj vpeljala". — Predlog se vsprejme. — Vdovi okrožnega zdravnika v Novem mestu Apoloniji Brvar, se dovoli dosmrstna letna podpora 200 gld. (poroč. posl. baron Schwegel). — Posl. Hribar poroča imenom finančnega odseka o prošnji občine Vipave za podaljšanje kredita v znesku 15.000 gld. za l. 1895. za uravnavo vipavskih voda in predlaga, da naj se preide na dnevni red o prošnji. Posl. Lavrenčič in dr. Papež podpirata prošnjo, ki se tudi sprejme. — Posl. dr. Schaffer poroča o načrtu zakona o pospeševanji železnic nižje vrste in predlaga: 1.) Načrtu zakona o pospeševanji železnic nižje vrste se pritrjuje. 2.) Organizacijski statut za kranjski deželni železnični svét se potrjuje. 3.) Deželni odbor se pooblašča, napravo načrtov in prevdarkov o troških za železnice nižje vrste na ta način podpirati, da dovoli udeležencem brezobrestna posojila iz železniškega zaklada, kateri se nabira vsled sklepa deželnega zbora z dné 25. novemdra 1890. l — in to pod tem pogojem, da se posojilo svoječasno vrne iz stavbenega zaklada. — Posl. Hribar predlaga k § 1. orgnizijskega statuta, da naj železniški svet obstoji iu 10 in ne iz 9 članov in sicer dež. glavarja in dveh deželnih odbornikov, dalje iz 3 članov veleposestva kmetskih občin in mest, katerih po ednega vsaka kurija za-se voli; iz po ednega člana trgovske in obrtniške zbornice, kmetijske družbe in mesta Ljubljane. Posl. Grasselli podpira ta predlog in predlaga še, da naj je železniški svet dolžan vsprejeti tiste člane, katere so dotične korporacije same volile. Proti predlogu se izreka posl. baron Schwegel in poročevalec dr. Schaffer. Pri glasovarji se sprejme Hribarjev in dodatni Grassellijev predlog v ostalem se sprejmo odsekovi predlogi. — Prične se tajna seja.

V popoldanski seji prečita posl. Povše v tajni seji storjene sklepe: 1.) Deželnemu primariju dr. Šlajmarju zviša se njegova osobna doklada na 1000 gld 2.) Gospodu deželnemu primariju v deželni prisilni delalnici dr. Vošnjaku dovoljujeta se dve petletnici v plačo in pokojnino vštevši, proti temu, da odpade njegova sedanja osebna doklada v jednakem znesku 100 gld Z ozirom na njegovo mnogoletno vspešno delovanje kot primarij in deželni odbornik se mu odmeri nadnormalno pokojnino v znesku 600 gld 3.) Poročilo deželnega odbora v § 10., marg. št. 2, letnega poročila jemlje se na znanje. Podelitev naslova in značaja tajnika I razreda — tajniku II. razreda gospodu Jožefu Pfeiferju se odobruje ter deželni odbor pooblašča, da mu odmeri pokojnino na podlagi plače tajnika I razreda znašajoče 1800 gld., toda le s pogojem, da do svojega vpokojenja zadovolilno službuje. 4.) Deželnim služabnikom se petletnice vračunajo v pokojnino, ako do svojega vpokojenja zadovolilno službujejo. 5.) Deželni odbor se pooblašča, da pri zgradbi deželnega gledališča kot konvencijovalno globo pridržani znesek 10 800 gld. firmi G. Tönnies izplača s tem pogojem, ako se firma odpove svojim iz računskih diferenc nastalim tirjatvam v znesku 6573 gld., katere zahteva nasproti kolavdacijskemu izidu in da so s tem popolnem poravnane vse diference. Če firma te ponudbe ne

sprejme, potem se ji prepušča, da dožene svoje zahteve tako glede globe, kakor glede dozdevnega višjega zaslužka v pravdnem potu. Posl. Murnik poroča imenom upravnega odseka o prošnji slov. kat. delavskega društva v Ljubljani, naj bi se nekatera dela v prisilni delavnici omejila in o prošnji občinskih zastopov v Gor. Šiški, Št. Vidu in na Ježici, da bi se delavci in delavke iz teh občin ne vsprejemale v tobačno tovarno. Gledé prve prošnje obširno utemeljuje, da je deželni odbor kolikor mogoče omejil v prisilni delavnici vsa dela ki bi utegnila škoditi domačim obrtnikom in delavcem. Gledé druge prošnje predlaga, naj se odkloni ker ne spada pred dež. zbor. — Predloga se sprejmeta. — Poslanec Lenarčič poroča o prošnji podobčine Bukovje za uvrstitev občinske poti Dilce - Studeno - Planina med okrajne ceste. Prošnja se izroči deželnemu odboru v pretres in poročanje — Prošnja župljanov iz Bučke za izločitev iz občine Strmenec in ustanovitev samostojne občine (poroč. posl. Murnik) se odkloni in naroči deželnemu odboru, da studira, ali bi ne kazalo ustanoviti nove občine iz sosednjih davčnih občin ali Bučko priklopiti kaki drugi občini. — Prošnja podobčine Rakitna, v občini Slavina, da bi deželni tehnik napravil načrt za občinski vodnjak (poroč. posl. Lenarčič), se izroči deželnemu odboru, da ji po možnosti ustreže. — Posl. pl. Langer poroča o preložitvi okrajne ceste Trebnje - Čatež - Moravče pri Čatežu. Na tej cesti je 39 klancev nekateri s padcem 20%. Vožnja s težkimi vozovi je sploh nemogoča, celo za pešca nevarna. Odkar pa je stekla dolenjska železnica, je topla želja tamošnjega prebivalstva, da bi dobili boljšo zvezo z bljižnjo postajo na Veliki Loki. Dotični načrt je že izdelan. Poprava sedanje ceste bi stala 5396 gld., preložitev pa 11 403 gld. Res, da je poprava cenejša, toda ostalo bi še 32 klancev s strmcem do 10%, torej še vedno prehudo za težke vozove Kaže najbolje, da se cesta primerno preloži od Čateža navzdol ob rebri do potoka Dušice v litijski okraj. Vsa preložitev znaša na daljavo 4232 *m*. Na cestni okraj trebanjski odpade troškov 5544 gld. 97 kr., na litijski 5858 gld. 3 kr. Dežela pa prevzame jedno tretjino teh troškov, ki se primerno razdeli na oba kraja. Ta predlog je bil brez ugovora vsprejet, kakor tudi dotični načrt zakona. — Posl. baron Liechtenberg poroča o preložitvi okr. ceste Tržič - Srednjavas pri Kovorju z dotičnim načrtom zakona. Zakon se sprejme in dovoli 5000 gl. podpore iz deželnega zaklada. — Posl. baron Rechbach poroča o uvrstitvi v blejskem cestnem okraju se nahajajoče ceste, ki se pri Rečici od blejsko - javorniške deželne ceste odcepi in se stika ne daleč od Mlina v leško-bistriško deželno cesto, mej okrajne ceste. Uvrstitvi se pritrdi. — Posl. pl. Langer poroča o uvrstitvi občinskega, v cestnih okrajih Kostanjevica in Krško se nahajajočega pota, ki se začenja na severnem koncu Kostanjevice pri Zagrebški državni cesti in drži na okrajno cesto Novomesto - Mrsečavas - Krško poleg Zameškega, med okrajne ceste in predlaga, da se naj uvrstitev potrdi. Se sprejme. — Isti poslanec poroča o prošnji občinskega odbora pri sv. Gregorju, okraj Kočevje, za prenaredbo zakona o licenciranji bikov in o legalizovanji. Prošnja se izroči deželnemu odboru, da v smislu deželnih zakonov in sklepov nanjo odgovori. — Prošnja okrajno - cestnega odbora na Vrhniki za uvrstitev občinske poti od Podčela do Frtice in od Vrzdenca proti Št. Joštu med okrajne ceste (poroč. posl. Lenarčič) — Se izroči deželnemu odboru v pretres in poročanje. — Posl. Kersnik poroča o prošnji več živinozdravniških pomočnikov za dovoljenje za prosto izvrševanje živinozdravništva in predlaga, da naj se prošnja odstopi deželnemu odboru z naročilom, da izposluje, če mogoče, od deželne vlade ugodno rešitev in nasvetuje resolucijo: Sl. dež. vlada se opozarja na to, da razmere na Kranjskem zahtevajo, da se k zdravljenju živine pripuščajo tudi kovači, ki so izprašani za podkovstvo, mesogledstvo in živinozdravstvo; sl. vlada se torej naprosi, od slučaja do slučaja ozirati se na to. Se sprejme (Konec te seje prih.)

— **Dopolnilne volitve v občinski svet ljubljanski** vršile se bodo letos meseca aprila. Imeniki volilnih upravičencev leže od 1. marca t. l. skozi 14 dnij na mestnem magistratu na vpogled in event ugovore. Iz občinskega sveta izstopijo letos naslednji občinski svetniki iz III. volilnega razreda: Klein Anton in Štrukelj Franc; iz II. volilnega razreda: Orožen Franc, Senekovič Andrej, Svetek Anton in Šubic Ivan; iz I. razreda pa Knez Ivan, Murnik Ivan, Ravnihar Franc in Terček Franc. Razun teh bo v III volilnem razredu namesto umrlega obč. svetnika Iv. Tomšiča voliti še ednega občinskega svetnika za dobo ednega leta.

— **Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani** izvolila je v svoji zadnji seji za l. 1895 dosedanjo predsedsestvo in sicer gosp Iv Perdan-a, predsednikom, gosp. Ant. Klein-a, podpredsednikom in gosp Iv. Baumgartner-ja provizoričnim predsednikom.

— **Pri velikem koncertu »Glasbene Matice«** dne 11. t. m. v redutni dvorani izvajala se bode tudi nova slovenska skladba gosp notarja Stanka Pirneta. Velikemu mešanemu zboru je naslov „Žalost", krasne besede so pa iz znane narodne pesni „Ko tičica sem pevala — Sem sladke sanje sanjala." Skladba se hvali kot koncertna posebnost, ki ima veliko muzikališko vrednost, a zajedno veje iz nje pristno naroden duh

— **Načrti za novo gimnazijsko poslopje v Kranji,** ki bo stalo nasproti cesar Franc Jožefovega drevoreda so že gotovi in so se predložili deželnemu šolskemu svetu. Poslopje bo lepa dvonadstropna stavba, ki bo mestu v velik kras

— **Za kidanje in odvažanje snega** je letošnjo zimo mestna občina ljubljanska do konca minolega tedna izdala 9401 gld. Z ozirom na to, da je minolo nedeljo in pondeljek zapal nov velik sneg, potrošila bo mestna občina še marsikateri tisočak, predno bode pospravljen ves sneg iz mesta. — Interesantno bi bilo vedeti, koliko so letos potrošile že železnice za odkidovanje snega in koliko se je izdalo za odkidavanje cest sploh. Marsikdo si je že lep denar prislužil letos za sneg.

— **V mestno hranilnico ljubljansko** je vložilo meseca februvarija 567 strank 194.823 gld. 97 kr., vzdignilo pa 378 strank 72 066 gld. 95 kr.

— **Papirnatih goldinarjev** se je do konca februvarija t. l. vzelo iz prometa in se jih uničilo za 50,950.140 gld. V prometu je ostalo še 6,933 221 gld.

— **Šote** narezali so minolo leto na vsem ljubljanskem barju 23,780.000 kosov. 1000 posušene šote tehta 570 *kg*.

— **Popolen lunini mrak** bo v pondeljek dne 11. t. m. zjutraj. Popolno zakrita bode luna 1 uro 35 minut. Mrčanje se prične ob 2 uri in trpi do $^1/_2$ 7. ure zjutraj. Popolen mrak se prične ob $^3/_4$ na štiri.

— **Tobak njuhati (šnofati)** je baje jako dobro sredstvo proti influenci. V nekem angleškem listu zatrjuje nekdo, da je to poskusil in se prepričal o istinitosti tega. Z ozirom na to, pravi dotičnik, ker je influenca nalezljiva, je dobro, da se v dotiki z bolniki prav pridno njuha in influenca se gotovo ne naleze.

— **Zmrznil** je dne 27. febr. t l. poštni sel iz Studenca na poti iz Radne v Studenec na Dolenjskem. Revež je vinjen ostal v snegu in zmrznil Vse poštne pošiljatve, katere je prejel v Radni in tudi znesek 592 gld. 44 kr. so našli pri njem.

— **Izgredi v Piranu.** Zaradi izgredov v Piranu obsojenih je bilo dne 6. t. m. v Trstu 13 obtožencev v $2^1/_2$ letni do enomesečni zapor. Značilno za to razpravo je, da so častniki, ki so bili pozvani kot priče, izpovedali, da so demonstrantje res kričali „Albasso l' Avstria — Viva l' Italija". (Proč z Avstrijo — živio Italija). To so svojedobno izvestni krogi prikrivali, a je bilo vendar le res. Iredentarsko mišljenje Lahov se je torej potrdilo pred sodiščem.

— **Vlak povozil** je dne 28. febr. t. l. 18letnega Andreja Zwölf-a iz Rakitnika, ko je kidal na južne železnice progi sneg. Zwölf se je sicer prišlemu vlaku umaknil a je v veliki burji pal nesrečoma s snežnega nasipa ob tiru pod vlak, ki ga je povozil do smrti.

— **Sneg.** Niti najstarejši ljudje ne pomnijo toliko množine snega, kakor ga imamo sedaj. Po nekodi ga je do 1 *m* 30 *cm* na debelo, do 1 *m* ga pa je povsodi Veliko ovira dela sneg prometu. Mej Ljubljano, Trstom in Reko je promet že od nedelje ustavljen. Pošta v Trst se prevaža po gorenjski železnici preko Trbiža in Pontebe. Dunajski vlaki prihajajo v Ljubljano z veliko zamudo. Tudi od drugod, kjer snega niso vajeni, se poroča o velikih zametih, tako na pr. je v Opatiji vse zamedeno. Na Krasu je po nekod vsak promet pretrgan. Na nekatere kraje nanesla je burja cele gore snega. Teža snega je nevarna za poslopja in vse ga hiti spravljati s streh, kar provzroča veliko dela oziroma znatne stroške. Posamezniikom dogodile so se pri strehah že škode. Ne malo tolažilno pri vsem tem pa je to, da imamo danes že 8. dan marca in na materi zemlji počiva še taka množina snega. Se li prične sneg hitro tajati, bomo imeli povodnji, če bo le počasi gineval, zapoznila se bo pomlad in brezdvomno ozimina vsa pognije pod snegom.

— **Izpred porotnega sodišča.** Pri tukajšnem deželnem kot porotnem sodišču bila sta prvi obravnavi dne 25. febr. obsojena zaradi težke telesne poškodbe Janez Zorc iz Srednje vasi na 3 leta teke ječe in Lovro Rožnik iz Podrebra v Vrhniškem sodnem okraju na 18 mesecev tsžke ječe. — Pri drugi obravnavi je bil zatožbe hudodolstva uboja oproščen 20letni Janez Kraljič iz Vel. Lipljenj v ljublj. okolici. Udaril je v silobram z železnim 2 *kg.* težkim utežem tako silno po glavi Janeza Šmuca, da je ta čez par minut umrl. — Dne 26. febr. obsojena sta bila tatu iz navade 44letni Jože Koren iz Kokrice in 33letni J. Rahne iz Vogelj v kranjskem okraji, prvi na 8 let, drugi na 6 let težke ječe in po prestani kazni pa jih djati v prisilno delavnico. Oba sta bill že po več let zaradi tatvine zaprta in zadnji čas oba v prisilni delavnici.

Volilna pravica ženskih.

Nedavno vpeljala se je v južni Avstraliji volilna pravica tudi za ženske, kakor je v Novi Seelandiji že od 1893. leta. Poslednjih volitev so se udeležile ženske. V volilnih seznamih je bilo 193.536 volilcev in 109.461 volilk. Volilo je pa 129.792 moških in 90.290 žensk. Te volitve so jasno pokazale, da ni resnična trditev, da ženske nečejo volilne pravice in da se je ne bodo poslužile, ako jo dobe. V volilne sezname so se vsprejele le tiste volilke, ki so to izrecno zahtevale. Vseh za volitve opravičenih žensk je pa 130.985. Vidi se torej, da se jih je 78·2 % žensk dalo vpisati v volilni sesnam in da jih je od teh 85·18 % zares volilo, dočim je moških prišlo k volitvi le 67 %. Ženske so navadno volile radikalne socijaliste in jim v več krajih pripomogle k zmagi. Posebno se je pa to pokazalo, da ženske hudo sovražijo pijančevanje. Volile so povsod močno poslance, kateri so absolutni nasprotniki alkohola.

Pa ne le v Avstraliji, tudi drugod že volijo ženske. Aktivno pravico imajo celo veleposestnice v Avstriji za deželni in državni zbor, v nekaterih krajih imajo ženske aktivno pravico pri volitvah v občinske zastope. Volijo pa le po pooblaščencih. V Angliji volijo in smejo tudi voljene biti ženske v cerkvene, šolske in ubožne svete, ako imajo kaj svojega premoženja. Pri zadnjih volitvah je v te svete bilo voljenih 391 žensk.

Na Finskem so pa ženske na važnih mestih. Drugi blagajnik finske državne banke je neka ženska. Na vseučilišči v Helsingforsu studira 81 deklet. V tej deželi imajo ženske volilno pravico pri volitvi župnikov, in pri volitvah v šolske in ubožne svete Poslednje leto je bilo 45 ženskih na čelu delavnic in v 125 ubožnih svetih.

V Ameriki so v državi Wyming ženske jednakopravne z moškimi. Mis Real je poklicana na čelo učnemu ministerstvu. Pri volitvi dne 7. januvarija je zmagala svojega nasprotnika Arturja Matheusa s 3500 glasovi. V državi Colorado so predlanskim ženske dobile volilno pravico in so tri že voljene v parlament. Klara Creninghon si je že s svojo govorniško sposobnostjo veliko veljave pridobila.

Na Novi Seelandiji pa smejo biti ženske voljene tudi v občinske zastope. V Quehungi so izvolili žensko Yates za župana. To je menda prvi slučaj na svetu, da je ženska župan.

— **Alzaški menonit** je bil lani potrjen k gardnemu peštvu. Branil se je vsprejeti puško, ker njegova vera zabranuje nositi orožje. Obsodili so ga bili zaradi tega v dvamesečno ječo. Ko je prestal zapor, ga je vprašal stotnijski poveljnik, če sedaj vzame puško. Odgovoril je zopet, da ne in moral je z nova v ječo.

— **Vlak skočil s tiru.** Pri Temamali v Ameriki je skočil vlak s tiru 104 osebe so mrtve, 25 pa težko ranjenih.

— **Velik požar** je v Torontu uničil več skladišč. Škoda je jako velika. Sodi se, da je kdo nalašč zažgal.

— **Umor bankirja.** Bankirja Haunicelta v Bruselji je, ko se je vračal s maškerade, neka maska zabodla z bodalom. Morilec je ušel. Kaj je povod temu umoru, se ne ve.

— **Dvojni samomor.** V Brnu so našli 48letno vdovo Marijo Novotny in 18letno njeno hči mrtvi v njinem stanovanji. Sodi se, da sta se bili sami umorili, ker sta živeli v veliki bedi.

— **Umoril se je** v Nizzi policijski nadzornik Jouffroy, ko je v Monte Carlu poneveril 140.000 lir, katere bi bil moral izplačati podrejencem.

— **Razpok v premogovniku.** V premogovniku Gerillosu v Novi Mehiki so se vneli plini in je 40 ljudij ubilo.

— **Žrtva Monte Carla.** V Portu Mauricio je elegantno oblečen tujec skočil v neki propad. Pri njem so našli vizitnico z grofovsko krono, iz katere je bilo izrezano ime. Na njej je bilo zapisano v ruščini. 200.000 rubljev zaigral v Monte Carlu

— **Nesreča na morji.** Pri Clasesundu v Norvegiji sta se ob hudem viharji potopila dva ribška čolna 12 ljudij je utonilo.

— **Zanimivo pismo.** Od nekega švicarskega dečka je japonski general Jamagata dobil sledeče pismo. Ljubi general! „Jaz hodim v šolo in imam komaj osem let. Živim v Bernu. V atlasu je Švica manjša nego Japan. Veseli me, da ste se uprli svojim sovražnikom, kot so se moji predniki svojim in da hrabri general vedno zmaguje. Upam, da si osvojiš veliko kitajsko državo in podereš velik zid, ki jo obdaje. Jaz mislim, da je ta zid kriv, da nimam v svojem albumu nobene kitajske pismene marke Bili bi li tako dobri, da mi pošljete nekaj mnogih kitajskih mark, katere najdete gotovo mej plenom“. Japnoskemu generalu je pismo jako ugajalo in je takoj ukazal, da se pošlje švicarskemu dečku nekaj kitajskih mark, če tudi do sedaj še ni podrl velikega kitajskega zidu.

— **Rubensteinova zapuščina.** Hči in sin pokojnega Rubensteina dobita hiši v Peterburgu, ki se cenita na 340.000 rubljev. Vdova dobila je neko vilo na kmetih, delež v denarji in poleg tega vživa nagrado od raznih pokojnikovih glasbenih del.

— **Umor in samomor.** V Budimpešti je hišni posestnik Fr. Schleiser svoji ženi prerezal z nožem vrat, potem se pa sam umoril.

Ropni napad na Dunaji. Rozalija Rauchegger, katera je nekdaj imela znanje s Hugonom Schenkom, je na Dunaji živela se z razuzdanim življenjem. Te dni je peljala v svoje stanovanje seboj delavca Gerlhoferja, ki jo je pa zjutraj ob štirih hotel z britvijo umoriti, da bi jo oropal. Precej močno jo je bil že vrezal vrat. Ona je pa jela krlčati na pomoč, in ker je močna, se mu braniti Ljudje so prišli na pomoč in roparja prijeli in izročili policiji, njo pa odpeljali v bolnico. On je priznal, da jo je hotel umoriti in oropati.

— **Ameriški dvoboj.** V Bonnu našli so dijaka mrtvega. Zastrupil se je vsled ameriškega dvoboja.

— **Velik hrast** posekali so te dni pri Slavičinu. To je bil najdebelejši hrast na Moravskem. Visok je bil 30 metrov in v premeru je bil 3 metre. Nekatere veje bile so nad meter debele.

— **Kotel** se je razletel v žganjarni v Dumbroveniji v Rumuniji. Vse poslopje se je pretreslo. Več delavcev je palo v kotel, v katerem je vrelo, in so bili takoj mrtvi, drugi so bili tako hudo poparjeni, da so umrli.

— **Ženitev po inzeratu.** V Frankobrodu se je neki udovec sprl s svojo hčerjo in sklenil se je zaradi tega oženiti. Naznanil je to v časopisu in kmalu je dobil več pisem. Posebno mu je ugajalo pismo neke ženske. katera piše, da se omoži, ker so razmere doma zanje jako nepovoljne. Odpisal jej je pod naznanjeno šifro in naznanil, da se snideta ob določenem času na kolodvoru v Höchslu in se bodeta spoznala po posebnem znamenji. Ne vemo, kdo se je boij začudil ko sta se sešla, kajti ponujana nevesta je bila njegova lastna hči.

— **Misterijozen rop.** 24letna dekla stanujoča pri stariših svojega ženina v Gmeinu o kraji Steyr, je te dni v Allheimu potegnila svojo dedščino 4020 gld. Ko se je vračala domu, jo je nekdo napal blizu kolodvora St. Valentinu. Vrgel jo je na tla, porinil robec v usta, da ni mogla klicati na pomoč, pokleknil jej na prsi, prerezal jej obleko in vzel 4020 goldinarjev, rojstni list in vožni list in zbežal. Roparja še niso dobili.

— **Zaprt odvetnik.** V Vidmu na Laškem zaprli so znanega odvetnika Zanussija, ki je ponaredil za nad 100.000 lir menic.

— **Pogoreli gledališči.** V Glasgowu na Angleškem je pogorelo gledališče, ki je bilo največje na Škotskem. Škode je okolu pol milijona goldinarjev. V Legnanu pri Veroni je tudi pogorelo gledališče in je precej škode.

— **Nesreča na železnici.** Na postaji Delnica na Hrvaškem trčila sta ukupe dva tovorna vlaka. Jedna lokomotiva in 12 voz naloženih z moko je popolnoma zdrobljenih. Škode je nad 12.000 gld.

— **Vojaške godbe v Bosni.** Z dnem 1. aprilom se vpeljejo v Bosni vojaške godbe.

— **Samomor v ječi.** V Hamburgu se je v ječi ustrelil zdravnik dr. Samulsohn, ki je bil zatožen zaradi hudodelstva proti nenravnosti. Revolver v ječo mu je prinesel njegov zagovornik.

— **Umor ljubice.** V Benedkah je komisijonar Masan umoril svojo ljubico iz ljubosumnosti, potem pa skočil skozi okno na cesto, da je takoj mrtev obležal.

— **Nesreča po požaru.** V tovarniškem delu mesta v Čikagu je bil nastal ogenj. V neki tovarni, v kateri dela mej drugim 226 otrok, je mej otroci nastal velik strah. Vsi so bežali k izhodom. V gnječi se je več otrok poškodovalo. Trije so mrtvi.

— **Drage pismene znamke.** Neki bankir iz Frankobroda je poslal v Kodanj k nekemu tamošnjemu zdravniku agenta, da kupi od njega zbirko avstralijskih pismenih mark. Ta zbirka je jako popolna. Bankir že ponuja zanjo 75.000 kron, zdravnik pa hoče imeti 100.000 kron.

— **Kdo je kriv Carnotovega umora?** Neki pariški časopis očita sedanjem ministerskemu predsedniku Dupuyu, da je kriv Carnotovega umora. Dupuy je rekel uradnikom v Lyonu, da naj prikrijejo Carnotu vsa pretilna pisma, ki morda pridejo, ker bi to bilo nepotrebno razburjenje. Došlo je nad 200 tacih pisem in Dupuy je dobro vedel, da anarhisti nekaj nameravajo Storiti bi bil moral vse drugačne naredbe za varnost predsednika republike. Zadnja dva meseca je došlo mnogo pisem na gospo Carnot, predsednikovo mati, v kateri jej priporočajo, da naj pazi na svojega sina. Ministerski predsednik je pa zabranil, da se ta pisma niso izročila predsednikovi materi. Mej drugim sta kraljica španjska in pa neka Manclerc brzojavno opozorili na nevarnost, ki preti Carnotu Kar piše ta list, je vzbudilo tem večjo senzacijo v Parizu, ker je Dupuy tudi kandidoval za predsedništvo republike.

— **Tatvina.** Na Dunaji je bilo direkcijskemu pristavu Oberleithnerju iz blagajnice ukradenih 39.000 gld. vrednostnih papirjev. Ta si je blagajnični ključ skrbno spravljal. Pokazalo se je, da mu je po noči gospodinja Marija Zemanska izmaknila ključ iz pod zglavja in ukrala vrednostne papirje.

— **Nasledki igre.** Pri Villafranki sta v morje skočila prvi in drugi kapitan ladije „Lucia“, ker sta v Monte Carlu zaigrala vse premoženje. Baronovka Tomipet se je pred igralnico v Monte Carlu usmrtila, ko je zaigrala 20.000 lir in ves svoj nakit.

— **Ogenj v cerkvi.** V neki cerkvi v Bruselji je mej službo božjo nastal požar. Zgorel je mašujoči duhoven. Več oseb se je ponesrečilo, ko so drli iz cerkve.

— **Ženski vojaški novinec.** Leta 1872. so pri stanovskem uradu v Parizu neko deklico po pomoti vpisali za fanta. Dve leti so ga že zastonj iskali tega vojaškega novinca ker ga ni bilo k naboru. Dne 13. m. m. je dotična deklica prišla k meriji v Parizu, in se je vsa stvar pojasnila mej smehom vseh uradnikov.

— **Samomor.** Pri Savinji ustrelil se je celjski poštni oficijal August Sadnik. Ljudje, ki so kidali sneg, so ga iz Savinje izvlekli, v katero je pal, ko si je dal zadnji strel.

— **Otrok zgorel.** Neka delavka v Temešvaru na Ogerskem je zaklenila v sobo trinajstletnega otroka in dojenca in odšla iz doma. Otrok je zažgal v sobi in zgorel. Dojenec je pa vendar ostal nepoškodovanu.

— **Neprijeten dogodek** se je pripetil v Temešvaru. Bila je imela biti neka poroka. Ženin in nevesta sta že bila pred altarjem, kar pride neka ženska k altarju, in pravi, da ona ne pusti, da bi se ženin poročil, ker ima ž njo dva nezakonska otroka. Ta dogodek je na vse napravil kaj močen vtis. Duhovnik je takoj odšel od altarja. Kako bode ženin stvar poravnal se ne ve.

— **Samomorilka.** V Reiss-Gleitzu je učiteljica godbe in jezikov, Irma Radecky Steimacher, se ulegla na železniški tir, da jo je povozil vlak. Samomorilka je bila 1847. leta rojena v Trstu.

— **Šola se podrla.** V Surennu v Belgiji se je podrla dekliška šola mej poukom. Tri otroke je ubilo, sedem pa težko poškodovalo.

Loterijske srečke.

V Lincu dne marcija 2. t. l.: 83, 63, 49, 37, 51.
V Trstu dne marcija 6. t. l.: 71, 53, 47, 49, 43.
V Pragi dne marcija 2. t. l.: 21, 32, 28, 12, 47.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 27. febr. 1895. Pšenica gld. 7·50 kr, rž gld. 6·— kr., ječmen gld. 7·— kr., oves gld. 6 50 kr., ajda gld. 7·25 kr., proso gld. 7·50 kr., turšica gld. 7·40 kr., leča gld. 12·— kr., grah gld. 10 — kr., fižol gld. 11·— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

„Kupuj pri trgovci, ne pa pri branjevci"
pravi star pregovor.

To se lahko uporablja na moje podjetje kajti tako velika trgovina, kot je moja, ima vsled kupovanje velikih množin blaga za gotov denar in drugih prednosti nizke stroške kateri so naposled le kupovalcu v korist

Mični vzorci zasebnim kupovalcem zastonj in franko.
Bogate **vzorčne knjige**, kakoršnih **še nikdar** ni bilo, **za krojače** nefrankovano.

Blago za obleke. (4)

Peruvien in **dosking** za visoko **duhovščino**, predpisano blago za **uniforme c. kr. uradnikov**, za **veterance**, **požarne brambe**, **telovadce**, **livreje**, sukno za **bilard** in **igralne mize**, **prevlake za vozove**. Največja zaloga štajarskega, koroškega in tirolskega lodna za gospe in gospode po izvirnih tovarniških cenah, kar tudi 20kratno združenje ne more dati. **Perilno blago, potni pledi** od 4 do 14 gld itd

Krojaške potrebščine (podvlaka, gumbe, šivanke, sukanec itd.)

Ceno, pošteno, trdno, čisto volneno sukno ne cene **cunje**, da se **jedva splača krojač**, priporoča

Janez Stikarofski,

Brno (avstrijski Manchester)

največja zaloga sukna v vrednosti $^1/_2$ **milijona goldinarjev.**

Pošilja se le proti povzetju!

Svarilo: Agentji in krošnjari imajo navado svojo slabo robo pod znamko »Stikarofskijeva roba« prodajati. Da se bodo vsi p. n. kupovalci škode varovali, naznanjam, da takim ljudem na noben način robo ne prodajem.

Pazi naj se na varstveno znamko.

Schutzmarke.

C. Brady

Pazi naj se na varstveno znamko.

Marijaceljske želodečne kapljice,

prirejene od lekarne k „Angelj Varhu"

C. Brady v Kromerižu (Moravsko).

Te kapljice so vže starozanesljivo in znano oživljivo in krepčilno zdravstveno sredstvo za želodec in za prebavanje.

Samo prave so z zgoraj stoječo varstveno znamko in podpisom.

Cena: 1 stek. 40 kr., dvojne stek. 70 kr.

Vsebina je naznanjena. (13)

Marijaceljske želodečne kapljice se prave dobe: **v Ljubljani**: v lek. Piccoli in lek Svoboda; **v Postojni**: v lek. Er. Beccarich; **v Škofji Loki**: v lek. Karl Fabiani; **v Radovljici**: v lek. Aleks. Roblek; **v Novemmestu**: v lek. J. Močnik; **v Črnomlju**: v lek. J. Blažek; v **Ribnici**: v lek. Jos. Ančik.

Kot nadomestilo za bobovo kavo se priporoča **po** zdravnikih ženskam, otrokom in bolnikom:

Najokusnejša, edino zdrava in ob enem **najcenejša primes** k bobovi kavi je:

KATHREINER-
KNEIPPOVA SLADNA KAVA.

Zdravje in moč „Kathreiner" toč.

ČASTNI DIPLOM
·1891-1894·
8 ZLATIH KOLAJN

Najčistejši prirodni plod v celih zrnih, ki se ne dajo ponarejati.

Lisna znamka.

Pozor: zahtevajte in jemljite le izvirne zavoje z imenom „Kathreiner".

Se dobi povsod: $^1/_2$ Kile za 25 kr.

Odgovorni urednik: **August Pucihar.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**